

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KONSTITUCINIO ĮSTATYMO
PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

2019 m. kovo 10 d. Nr. XIII-1984 Seimas priėmė nutarimą „Dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo paskelbimo“. Nutarime numatoma nustatyti, kad privalomasis referendumas vykdomas 2019 m. gegužės 12 d., tačiau 2019 m. gegužės 12 d. įvykęs referendumas nepakeitė Konstitucijos 12 straipsnio.

Seimo valdybos 2022 m. birželio 8 d. sprendimu sudaryta darbo grupė referendumui dėl daugybinės pilietybės pasirengti (toliau – Darbo grupė). Darbo grupei buvo pavesta iki 2023 m. kovo 9 d. įskaitytinai parengti siūlymo paskelbti referendumą dėl daugybinės pilietybės projektą, reikalingų teisės aktų projektus ir pasirengimo planuojamam referendumui dėl daugybinės pilietybės veiksmų planą. Sudaryta Darbo grupė taip pat paruošė naują Pilietybės konstitucinio įstatymo projektą, kurį teikia Seimui.

Pilietybės konstitucinio įstatymo projekto tikslas – užtikrinti nuoseklesnį, aiškesnį, juridinės technikos reikalavimus labiau atitinkantį pilietybės santykių teisinį reguliavimą po sėkmingo privalomojo referendumo Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo. Tiksliau apibrėžti atvejus, kai Lietuvos Respublikos pilietis kartu gali būti ir kitos valstybės pilietis.

Įstatymo projekte patikslinamos teisinės sąvokos, susijusios su pilietybės santykių reguliavimu, įtvirtinami pagrindiniai pilietybės principai, apibrėžiami Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir netekimo pagrindai, sąlygos bei tvarka, taip pat aiškiai nurodomi atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis.

Įstatymo projektas paruoštas šiuo metu galiojančio Pilietybės įstatymo pagrindu keičiant gimimu įgytos pilietybės išsaugojimo pagrindus ir tvarką. Įstatymo projektas parengtas laikantis juridinės technikos reikalavimų, jo struktūra yra aiški ir logiška.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Darbo grupės referendumui dėl daugybinės pilietybės pasirengti nariai

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu pilietybės įgijimo pagrindai yra aprašomi Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme.

Konstitucijos 12 straipsnis:

„Lietuvos Respublikos pilietybė įgyjama gimstant ir kitais įstatymo nustatytais pagrindais.

Išskyrus įstatymo numatytus atskirus atvejus, niekas negali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis.

Pilietybės įgijimo ir netekimo tvarką nustato įstatymas.“

Atskiri atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, yra numatyti Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 7 str.:

„7 straipsnis. Atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis
Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, jeigu jis atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

- 1) Lietuvos Respublikos pilietybę ir kitos valstybės pilietybę įgijo gimdamas;
- 2) yra asmuo, išstremtas iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d.;
- 3) yra asmuo, išvykęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d.;
- 4) yra šio straipsnio 2 ar 3 punkte nurodyto asmens palikuonis;
- 5) sudarydamas santuoką su kitos valstybės piliečiu dėl to savaimė (ipso facto) įgijo tos valstybės pilietybę;
- 6) yra asmuo, įvaikintas Lietuvos Respublikos piliečių (piliečio), iki jam sukako 18 metų, ir dėl to įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalį;
- 7) yra asmuo – Lietuvos Respublikos pilietis, jeigu jį, iki jam sukako 18 metų, įvaikino kitos valstybės piliečiai (pilietis) ir dėl to jis įgijo kitos valstybės pilietybę;
- 8) Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo išimties tvarka, būdamas kitos valstybės pilietis;
- 9) yra asmuo, kuris išsaugojo Lietuvos Respublikos pilietybę arba kuriam Lietuvos Respublikos pilietybė buvo gražinta dėl to, kad jis turi ypatingų nuopelnų Lietuvai;
- 10) Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo turėdamas pabėgėlio statusą Lietuvos Respublikoje;
- 11) yra asmuo, kuris gimdamas įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę, o kitos valstybės pilietybę, iki jam sukako 18 metų, įgijo ne gimdamas.“

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte aiškiai apibrėžtos teisinės sąvokos, susijusios su pilietybės santykių reguliavimu, įtvirtinti pagrindiniai pilietybės principai, patikslinti Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ir netekimo pagrindai, sąlygos bei tvarka, daug aiškiau apibrėžti atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis.

Projekte išplečiamas ratas asmenų, kurie gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiai. Dabar galiojančiame Pilietybės įstatyme numatoma vienuolika išimčių, kai

Lietuvos Respublikos pilietis gali būti ir kitos valstybės piliečiu. Numatomi aiškūs kriterijai – valstybės narystė Europos Sąjungoje ir (ar) valstybės dalyvavimas Europos ekonominės erdvės susitarime; valstybės narystė Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje; valstybės narystė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje. Lietuvos Respublikos pasirinktos europinės ir transatlantinės integracijos kriterijaus kriterijų neatitinka tos valstybės, kurios kartu yra Eurazijos ekonominės sąjungos, Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijos, Nepriklausomų valstybių sandraugos, Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos, Baltarusijos ir Rusijos sąjunginės valstybės, kitų buvusios SSRS pagrindu sukurtų politinių, karinių, ekonominių ar kitokių valstybių sąjungų ar sandraugų narės.

Projekte išlieka išimtys, kuomet Lietuvos Respublikos pilietis gali būti ir kitos valstybės piliečiu, jeigu jis atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

1) Lietuvos Respublikos pilietybę ir kitos valstybės pilietybę įgijo gimdamas, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus atvejus;

2) yra asmuo, išstremtas iš okupuotos Lietuvos Respublikos iki 1990 m. kovo 11 d.;

3) yra asmuo, išvykęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d.;

4) yra šio straipsnio 4 dalies 2 ar 3 punkte nurodyto asmens palikuonis;

5) sudarydamas santuoką su kitos valstybės piliečiu dėl to savaime (ipso facto) įgijo tos valstybės pilietybę;

6) yra asmuo, įvaikintas Lietuvos Respublikos piliečių (piliečio) iki jam sukako 18 metų ir dėl to įgijęs Lietuvos Respublikos pilietybę pagal šio įstatymo 18 straipsnio 1 dalį, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus atvejus;

7) yra asmuo – Lietuvos Respublikos pilietis, įvaikintas kitos valstybės piliečių (piliečio) iki jam sukako 18 metų ir dėl to įgijęs kitos valstybės pilietybę, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus atvejus;

8) Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo išimties tvarka, būdamas kitos valstybės pilietis;

9) Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojo;

10) yra ypatingų nuopelnų Lietuvos valstybei turintis asmuo, kuriam Lietuvos Respublikos pilietybę gražinta pagal šio įstatymo 22 straipsnio 5 dalį;

11) Lietuvos Respublikos pilietybę įgijo turėdamas pabėgėlio statusą Lietuvos Respublikoje.

5. Šio straipsnio 4 dalies 1, 6 ar 7 punkte nurodytas Lietuvos Respublikos pilietis, kuris kartu yra ir valstybės, esančios kurios nors iš šio straipsnio 3 dalyje nurodytų organizacijų nare, pilietis, sukakęs 24 metus privalo pasirinkti, ar likti Lietuvos Respublikos, ar tos užsienio valstybės piliečiu. Jeigu toks asmuo sukakus 24 metams nori likti Lietuvos Respublikos piliečiu, jis privalo atsisakyti tos užsienio valstybės pilietybės ir per vienus metus pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai įrodymus apie jos netekimą, išskyrus atvejus, kai tos valstybės teisėje nenustatyta

jos pilietybės atsisakymo procedūra. Šios institucijos sprendimu terminas įrodymams pateikti gali būti pratęstas, jeigu asmuo pateikia motyvuotą prašymą ir patvirtinančius dokumentus ir (ar) duomenis, kad per vienus metus negali atsisakyti kitos valstybės pilietybės.

Įstatymo projekte įtvirtinti konkretūs straipsniai, apibrėžiantys institucijų (Respublikos Prezidento, Pilietybės reikalų komisijos, vidaus reikalų ministro, Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, policijos įstaigų teritorinių migracijos padalinių, Vilniaus apygardos administracinio teismo), sprendžiančių su pilietybe susijusius klausimus, kompetenciją.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai turės teigiamos įtakos. Išsaugojus Lietuvos Respublikos pilietybę, išlaikomas ryšys su Lietuva ir tai skatina investicijas Lietuvoje.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Įstatymui įgyvendinti reikia pakeisti įgyvendinamuosius teisės aktus.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti nereikia priimti papildomų įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Pilietybė“, „Lietuvos Respublikos pilietybė“, „Lietuvos Respublikos pilietis“, „pilietybės išsaugojimas“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia

Seimo nariai:

Dalia Asanavičiūtė

Agnė Širinskienė

Andrius Bagdonas

Irena Haase

Guoda Burokienė

Aušrinė Armonaitė

Zigmantas Balčytis

Andrius Vyšniauskas

Vaida Giraitytė-Juškevičienė

Julius Sabatauskas

